

JUGOSLOVANSKI OBRITNIK

GLASILO „JUGOSLOVANSKE OBRITNE ZVEZE“ V LJUBLJANI

List izhaja dvakrat na mesec, in sicer 1. in 15. vsakega meseca, ter stane za celo leto 20 K, za pol leta 10 K, posamezna številka velja 1 K. — Inserati po dogovoru. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Sodna ulica št. 11.

Obrtniki — v Maribor!

Letos priredi „Jugoslovanska obrtna zveza“ svoj letni občni zbor o priliki prvega slovanskega orlovskega tabora v Mariboru. — Naše zborovanje se vrši v **soboto dne 31. julija popoldne ob 2. uri v dvorani Rokodelskega doma** s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo predsednika g. Ivana Ogrina.
2. Volitev novega odbora.
3. Rokodelska društva in obrtne zveze. Referira predsednik obrtne zveze v Ljubljani, g. Karol Majce.
4. Obrtna organizacija. Poroča g. dr. Ivan Stanovnik.
5. Slučajnosti.

Obrtniki! Dokažite s številno udeležbo, da se zavedate svojih stanovskih in strankarskih dolžnosti! Zborovanje Jugoslovanske obrtne zveze bo osvežilo našo obrtno organizacijo, dalo ji bo nove pobude in novega ognja za politično in gospodarsko delo. Poglobiti naše medsebojne vezi, utrditi naše prepričanje in pomnožiti vrste naših somišljenikov, je naš namen. Čuti hočemo misli naših praktičnih delavcev, da v njihovem smislu uredimo organizacijsko delo.

Naše stanovsko politično glasilo „Jugoslovanski Obrtnik“ se mora razširiti do slehernega katoliškonarodnega obrtnega bivališča; vsakega zavednega obrtnika, ki pripada po svojem političnem prepričanju Slovenski ljudski stranki, dolžnost je, da si naroči naš list.

Smernice, ki so doslej vodile našo politično organizacijo, naj bodo temelj našemu bodočemu delu za obrtniški napredek, za politično in gospodarsko povzdigo obrtnega stanu.

Stanovska zavest v teh časih zopet sili v ospredje v našem javnem življenju. Politiki razmotrivajo vprašanje naše bodoče ustave. Poleg ljudske zbornice naj bi obstojala tudi druga zakonodajna stanovska zbornica. To načelo pridobiva simpatije v vseh krogih našega javnega življenja, zato so se v zadnjem času vse stranke z vso intenzivnostjo vrgle na organizacijo posameznih stanov. Pri tem političnem delovanju morajo naši obrtniki prednjačiti in dokazati, da ne puste cepiti svojih vrst.

Mariborsko zborovanje mora biti našim obrtnikom kamen - mejnik za vse nadaljno delo.

Obrtniki — v Maribor!

Ivan Ogrin,

predsednik Jugoslovanske obrtne zveze.

O slovenski ljudski umetnosti.

Spisala prof. G. in V.

Balkan! Grozna beseda za evropske diplomate minulega stoletja in sedanje dobe, znan kot ognjišče večnih nemirov in od nemških in laških imperialistov divno zasanjana pot v orient! Vendar pa je postal Balkan v zadnjih desetletjih še tudi v nekem drugem oziru ne samo znan, ampak naravnost slaven, namreč po svojih originalnih in pestrih izdelkih ljudske umetniške obrti. Moderne so postale v zadnjem času vezenine raznih balkanskih narodov.

Dandanes, ko se razvija Jugoslavija v odločujočo silo na Balkanu, se bomo morali tudi mi Slovenci nekoliko bolj poglobiti v študij umetniških motivov, izraženih v izdelkih jugoslovanske ljudske umetniške obrti. Kajti s primerjanjem teh s slovenskimi ljudsko-umetniško-obrtnimi izdelki bomo vsaj deloma določili, kaj je pristno jugoslovansko in v koliki meri je stala slovenska ljudska umetniška obrt pod orientalskim, oziroma pod vplivom nemških alpskih dežel in Italije. O tem hočemo pozneje bolj obširno govoriti.

Namen tega članka je le, opozoriti slovensko javnost, predvsem seveda obrtništvo na slovensko ljudsko umetnost in na praktično uporabo njenih umetniških motivov v umetniški obrti in v stavbarstvu.

Priznati moramo, da so nam bili do najnovejše dobe pač mnogo bolj znani ljudski umetno-obrtniški izdelki Tirolcev, Bavarcev, naših severnih bratov Čehov in tudi balkanskih narodov, kakor pa slovenski, četudi so ti ravno vsled velike različnosti tem bolj zanimivi. Celu strokovnjaki so, razen malenkostnih častnih izjem, govorili o njih naravnost zaničljivo, ker jih pač niso poznali. Tujci so mnogokrat z največjim zanimanjem ob raznih slovesnih prilikah opazovali krasne slovenske narodne noše, ki so nam služile le za parado, ne da bi v njih opazili visoko razvit umetniški čut priproste kmetske roke, ki je izvedla te sicer priproste, vendar umetniško-originalne vezenine.

Še mnogo manj zanimanja kakor vezenine so budili leseni in kovinski izdelki ljudske umetniške obrti, ker so bili pristopni le posameznikom ali pa očesu strokovnjaka, ki jih je iskalo in našlo na zaprašenih podstrešjih. Z živimi barvami poslikane, ali tudi umetno izrezljane skrinje, ki so tvorile nekoč glavni del »bališa«, ki so ga na okrašenem vozu slavnostno prepeljali od nevestinega na njen novi dom, so izginile na podstrešje kot shramba za žito, kjer so jih snedli črvi, ozir. še danes polagoma razpadajo. Isto usodo je doživel večinoma kolovrat, s tuintam narav-

nost umetniško izrezljanimi preslicami. Staroslavno majoliko, ki je sicer večinoma laškega izvora, je zamenjal v slovenskih vinskih hramih moderni stekleni kozarec. S starimi običaji in šegami ob slovesnih prilikah, kakor ob poroki, ob rojstvu, ob pogrebu, ob trgatvi, ob cerkvenih praznikih itd. so izginili večinoma tudi predmeti, izdelani v ta namen ali v domači hiši, ali pa od vaškega umetnika. Tudi način življenja na kmetih se je moderniziral. Mesto nerodne težke skrinje si je nabavil kmet moderno omaro, na mesto priprostih in nepraktičnih bučelnih panjev, s šegavo, res v narodnem duhu poslikano čelnico, so stopili moderni Dzierdzonovi in drugi praktični panji. Povsod opazujemo stremljenje po modernem in praktičnem. In prav je tako!

Kaj hočemo torej?! Nikakor nima sedanje gibanje po zopetni uvedbi ljudske umetniške obrti, ki je pri nas z ozirom na druge narode šele v povojih, namena, zopet graditi težke poslikane skrinje, povsod uvesti deloma nepraktične in celo nezdrave narodne noše, da omenjam le težko gorinjsko »avbo«, ter različnih moških klobukov, odstraniti zaradi šegavih podob na čelnicah moderne panje itd. Namen tega stremjenja je, uporabiti narodne umetniške motive na teh domačih izdelkih in sicer v modernem smislu v umetniški obrti in stavbarstvu.

Čemu pačijo lice slovenske zemlje, večasi na najlepših točkah naše domovine, razne »švicarije« in v drugih, mnogokrat zelo neokusnih, nam popolnoma tujih slogih zgrajene vile, ko ima vendar vsak tipičen kraj naše domovine svojo tipično slovensko hišo?! Kako popolnoma drugače bi vplivalo na tujca blejsko jezero, če bi bilo obdano od venca vil, zgrajenih v domačem, za blejsko okolico tipičnem slogu! S tem bi pokazali, da si nam ni treba izposojevati pri tujcu in bi obenem zbudili v njem večje spoštovanje do našega malega naroda.

Med vojno so preplavile skoraj vso srednjo Evropo, in tudi v Ljubljani si jih lahko opazil vsak korak in skoraj v vseh izložbenih cknih, seveda večinoma na Dunaju izgotovljene obleke in bluže z bolgarskimi vezeninami. Sicer nimamo ničesar proti temu, saj so tudi jugoslovanske in našim sorodne, vendar čemu iskati drugod tega, kar imamo sami doma v obilici! Skupine narodnih noš iz vseh krajev slovenske zemlje ob priliki poseta Nj. Vis. prestolonaslednika regenta Aleksandra so jasno dokazale, da se naše narodne noše po svoji pestrosti, ljubkosti in izvirnosti pač lahko merijo z narodnimi nošami vsakega drugega naroda. Koliko ljubkih, res narodnih umetniških motivov tiči v teh

priprostih vezeninah! Ali bi se ti ne dali uporabiti v modernem smislu prikrojeni, pri moderni obleki? Omenili smo zgoraj, da so nekatere narodne noše deloma nepraktične. To pa nikakor ne velja za vse, posebno ne za belokranjske, ki so ljubke ter praktične in imajo razen tega tudi še velik narodno-gospodarski pomen, ker so te obleke, narejene iz domačega platna, stokrat trpežnejše od najmočnejših angleških lodnov.

Mogli bi še mnogo govoriti o praktični uporabi motivov naše ljudske umetnosti, toda o tem več pozneje!

Z veseljem opazujemo, kako zavzema to stremljenje vedno širše sloje, in tudi zavoda, ki sta v prvi vrsti poklicana udeležiti ta stremjenja, namreč tukajšnja viš. državna obrtna šola, ki goji že več let slovensko ljudsko umetnost v modernem smislu, in pa državni zavod za pospeševanje obrti delujeta zadnji čas skupno za vpeljavo modernizovane ljudske umetnosti v stavbarstvu in v umetniški obrti.

Opozarjamo na naš obrtno-kreditni zavod, »Obrtno Kreditno Zadrugo«, ki nam nudi vsakovrstne kredite, na tekoče račune, proti odstopu računov, eskomptu menic itd. To je edini zavod, v katerem imajo odločilno besedo obrtniki sami. Priporočamo pa tudi, da nalagate v tem zavodu razpoložljive novce. Vsak, ki ima količjak več denarnega prometa, naj si odpre tekoči račun pri »Obrtni kreditni Zadrugi« v Ljubljani, Sodna ulica 11.

Zadruga in njihove zveze.

Zadnjih par desetletij se je pri nas zasnovovalo precej obrtnih zadrug. Te zadruga so bile ali strokovne, to se pravi, da so bili njihovi člani le ene ali pa tudi podobne stroke združeni v tako zadrugo, ali pa so bile kolektivne zadruga, tako da so bili združni člani pripadniki vsi obrtniki, ali če je bila zadruga trgovska, vsi trgovci enega okrožja. Strokovne zadruga obsegajo navadno večji okoliš ali celo okrajno glavarstvo ali več okrajnih glavarstev skupaj, ali pa celo deželo. Namen vseh teh zadrug je, pospeševati čut skupnosti, pospeševati obrt s tem, da se čuva pravica in dolžnost obrtnega stanu ter, kar je glavno, da je celi združni aparat na razpolago oblasti, kadar je potreba razsojati obrti se tičeče zadeve. Zadruga ima čuvati, da se vrši red pri včlanjenih udih, da se učenci pravilno izuče in podobno. Na podlagi tozadevnih pravil, ki so po svojem bistvu vsa enaka, bi se dalo s soglašanjem večine udov ustanoviti še v okvirju zadruga: oddelek za nakupovanje surovin, prodaja blaga, bolniška blagajna itd.

Vsa ta pravila so popolni posnetek svojedobnih cehov ali cunftov. In ker so se ti cehi s časom preživeli, je čisto gotovo, da so se tudi zadruga v smislu bivšega avstrijskega tožadnega zakona preživele. Saj zadruga nima niti pravice odločilne moči. Če oblast nekaj ukrene drugače, kakor se določena zadruga izjavi, se le-ta lahko pritoži, a odločilne moči to nima, to se pravi, da se oblast ne ozira na pritožbo, ampak če njej ugaja, napravi po svoje. Precejšnja deseterica teh obrtnih zadrug, ki so se ustanovile po naši domovini, niso imele mnogo uspeha, ter se ni pokret ali obrtniška zavest mnogo dvignila. Radi tega ni bilo uspeha, ki se je pričakoval. Najslabše med njimi so bile takozvane kolektivne ali mešane zadruga, dočim so bile strokovne posebno z večjimi okolišči nekoliko boljše. Saj je to povsem verjetno. Tako mnogoličnim zahtevam bi se vendar dalo le težko ustreči, dočim se da za eno vrsto ali podobne si vrste obrti vendar vsaj nekaj storiti. Da bi te zadruga kaj več dosegle, so se ustanovile zveze, tako Zveza kranjskih obrtnih zadrug, in za Štajersko Zveza južnoštajerskih obrtnih zadrug. A položaj se obrtnim zadrugam tudi potem ni zboljšal ter so kot take prejkoslej obsojene na smrt.

Imamo pa še druge zadruga, ki jih lahko tudi zovemo obrtne zadruga, ki pa so produktivnega značaja, bodisi že, da zadrugarji skupno producirajo, ali samo deloma skupno, bodisi da člani potom zadruga prodajajo svoje izdelke ter kupujejo surovine. Te vrste zadruga so fundirane na precej drugi podlagi, kakor so pa kolektivne in strokovne zadruga. Že to, da so produktivne zadruga neobligatne, torej ima vsak zadrugar prosto voljo pristopiti v zadruga, kar pri prvih ni, je že velikega pomena. In glavno pa, kar je: pri produktivnih zadrugah gre za to, da pridobiva premoženje ali one kot take, ali njihovi člani potom dividend — dočim gre pri prvih le za stanovske pravice in zavest — torej za neke vrste prisilne obrambne institucije.

Produktivne ali pridobitne zadruga so osnovane na principu kot akcijska podjetja, seveda je tu omejen delokrog le na posle med člani. In kjer gre pri takih zadrugah za to, da se štiti golove vrste malega producenta napram velekapitalu, imajo te zadruga tudi precejšnjo ugodnost, bodisi da plačujejo manj davka, bodisi tudi v drugem oziru. Cilj, ki si ga stavijo produktivne zadruga, je torej za obrtnike zelo velikega pomena.

Te zadruga pospešujejo obrt s tem, da se skupno v delavnicah dela, skupaj razpečava blago in nakupujejo surovine. Lahko pa se take zadruga pečajo specijelno s

kako panogo, ki je v zvezi s pospeševanjem obrti, n. pr. nakupovalna zadruga, kreditna zadruga, ki nudi obrtniku cenen kredit, itd. Vse te zadruga pa zelo izpopolnjujejo pridobitne zadruga in strokovne zadruga, ki tudi štiti ravnomalega obrtnika ter ga stopnjevaje usposablja za večja podvzetja.

Nemčija, ki je v industriji zadnjih 40 let sila napredovala, se ima precejšnji del tega napredka zahvaliti dejstvu, da je združnim potom pričela ravnoma pri majhnem obrtniku in podjetju.

In kako se godi pri nas?

Preosnavljanje kolektivnih krajevnih obrtnih zadrug sta prevzeli Zvezi Slov. obrt. zadrug in Zveza južnoštajerskih obrtnih zadrug. To sta storili precej samolastno, da sta kar vladi predložili neki načrt, ki ga je baje izdelal v zastopstvu Zveze obrtnih zadrug g. Franchetti, in po njegovi izjavi se vlada tega drži. Mislim pa, da bi se morala obrtna oblast vendarle naslanjati na širšo bazo in povprašati za mnenje še druge faktorje, ki so legitimirani zastopati interes obrtnih zadrug. Zakaj pa imamo obrtniki svojo zbornico, če se je niti za tako važno zadevo ne vpošteva?!

Kar se tiče pridobitnih zadrug, so le-te pripuščene inicijativi edinole sami sebi.

Svoj čas se je precej brugal za to obrtnopospeševalni urad. Pa je bilo tudi prav. A prišla je vojna, med vojno kakor tudi takoj po vojni ni bilo časa za to. Pa sedaj, ko so se razmere nekoliko ustalile, je glavna ovira, ki smo jo preje imeli — avstrijska oziroma dunajska vlada, ki je hotela vse le na Dunaj koncentrirati ter za svoje Nemce prihraniti — izginila. Dalo bi se mnogo napraviti, pa kdo naj bi se brugal za obrtnika, za malega trpina? Že teh par let naše svobode se je pokazalo, da je kapitalizem povsod enak. Delajo se družbe, ki naj izkoriščajo naravne zaklade, pa tu se nič ne ozira na značaj domače obrti, na cele množice posameznih malih obrtnikov, ki naj bi se jih združilo in se jim pomagalo. Nič se ne vpraša, kdo bode v novi družbi, naj se piše Černe ali Schwarz, samo da se kapital dobi. Oblast, ki naj bi imela smisel za te male obrtnike, daje raje svoj blagoslov kapitalističnim družbam. Nič ne bo dobro za malega, opore potrebnega človeka. Kakor nekdanj, bo tudi poslej v rokah kapitalističnega izkoriščevalca popolnoma odvisen za vsako pridobivanje surovin, polizdelkov, odvisen tudi za razpečavanje svojih izdelkov. Res je, da bo marsikaj, kar se je danes dobilo skupaj le z namenom po velikem pridobivanju, razpadlo, ko pride le majhna sapica, a večji del le ostane. Zato, obrtniki, ne odlašajte! Edina pomoč je organizacija. Dobro organizirani skupini se ne pride tako lahko bli-

zu. Organizirajte se v naši Jugoslovanski obrtni zvezi, ta vam bo dala inicijativo za nadaljnjo organizacijo, ki so je obrtniki tako nujno potrebni.

Obrtniki! Snujte »Obrtne zveze« in zahtevajte pravila pri »Jugoslovanski obrtni zvezi« v Ljubljani, Sodna ul. št. 11. Naše obrtne zveze ne smejo zaostajati za kmetskimi zvezami, zato ustanovljajte povsod, kjer se nahaja več obrtnikov, lastne »Obrtne zveze«, ki naj bodo središče vaše stanovske politične organizacije!

O denarju.

Že v prejšnjih časih so se ljudje bavili z denarnimi posli. Izmenjavali so denar tujih trgovcev z domačimi novci in sicer so imeli na mestu zlasti ob sejnih postavljen leseno mizo ali banko (italijanski banco). Taki trgovci so se imenovali menjalci ali z italijanskim imenom bankirji. Obrt, s katerim so se pečali, se je imenovala bančna obrt. Če je menjalec svoje posle slabo vodil, mu niso več zaupali; plačevati ni več mogel in je moral banko zapustiti, to so razbili na kose in menjalec je bil bankrot. (Bankerot pomeni razbita banka.)

Danes imamo tri vrste bank. J a v n e b a n k e ali državne banke, ki se pod državnim vodstvom vodijo z državnimi sredstvi; n a p o l j a v n e b a n k e so pač tudi pod državnim nadzorstvom, vendar pa izvirajo njihova denarna sredstva od privatnih ljudi. Na pol javne banke skrbijo za to, da ima država denar, in posredujejo državna (vojna!) posojila. Najvažnejši posel obeh bančnih vrst je izdajanje bankovcev. Poleg teh bank je treba kot čisto denarna podjetja imenovati privatne b a n k e.

Kakor trgovska podjetja oskrbujejo blagovni promet, tako posredujejo banke denarni promet; kupujejo tudi menice na debelo in jih potem izplačajo, ko zapadejo. Ker se večji del trgovskega prometa vrši navadno v menjalnicah, dobe banke natančen vpogled v vsa področja gospodarskega življenja, širok pregled o stanju trgovstva in obrtnih obratov v tu — in inozemstvu in s tem slednjič mogočen vpliv na vsa podjetja. Z natančnim poznavanjem vseh delnih strok v gospodarskem življenju lahko banke zravnajo prebitke in pomanjkljave s tem, da dajejo denar iz mesta, kjer leži brez koristi, na ona mesta, kjer se v gospodarskem življenju dobro porabi, kjer prinaša korist in je delavno naložen.

Najstarejša bančna poslovnica je denarna menjalnica. Popotnikom, ki prihajajo iz inozemstva ali hočejo tjakaj iti, se zamenja denar po dnevnem kurzu z gotovimi odbitki; ta menjalni posel se imenu-

je sortna trgovina. Pod sortami razumemo inozemske novce in bankovce. Imamo pa še sortno trgovino v velikem, nanaša se na trgovino zlatih in srebrnih vrednosti, kjer se s kemičnimi preizkušnjami določi, koliko je v njih čiste žlahtne kovine.

Zelo znan posel vsakega denarnega zavoda je prejemanje denarja v gotovini, ki se plodonosno naloži. S tujim izrazom se ta posel imenuje **depozitni posel**, ker gre tu za naložen (naložiti ali deponirati) denar. Za naložene denarje plača banka (po velikosti glavnice in po dobi naloženja) obresti ali iznose, ki se od časa do časa dvigajo ali pa dodajo glavnici. Odplačilo (polnega) vložnega zneska lahko sledi ob vsakem času po prejšnji odpovedi. S prejetjem prav majhnih zneskov se velike banke pač ne bavijo; v ta namen so ustanovljene poštne in privatne hranilnice (domače hranilnice). Hranilnica, ki je neke vrste banka, izdaja bančnim knjigam podobne (hranilnične) knjige.

Vsi denarni zavodi trgujejo tudi z vrednostnimi papirji. K vrednostnim papirjem spadajo dolžna pisma (obligacije) držav, dežel, mest in različnih skupin, zastavna pisma, žrebi in delnice.

Ako napravi država večmilijonske dolgove, se obrne na javnost, naj ji posodi; vsakdo lahko na ta način postane upnik države in pri njej varno naloži svoj denar. Država mu da listino o posojenem denarju. Tak vrednostni papir se imenuje **državna zadolžnica**. V njej se dolžnik (država) obveže, da bo v gotovem času poplačala izposojeni denar in bo do takrat izplačala gotov znesek (obresti). Tudi se obveže včasih samo do stalnega obrestovanja, ne da bi se trdno zavezala, da bo vrnila glavnico. Ta oblika se imenuje **renta** (državna renta).

Tudi dežele, mesta itd. pridobe na ta način denar za svoja podjetja in izdajo zadolžnice, ki prinašajo obresti.

S pridobitvijo vrednostnega papirja se dobi neke vrste ovitek, ki se imenuje **talon**; ta vsebuje plačilna nakazila za dviganje obresti (kupone).

Zadolžnice, ki jih izdajajo železniške, parobrodne družbe ali tudi zavarovalnice itd., imenujemo s tujo besedo **obligacije**. Železnice izdajajo večidel prioritete obligacije, prioritete (predpravica) imenovane.

Lastnik take zadolžnice se imenuje **prijoritar** in ima predpravice. Če n. pr. podjetje spodleti, imajo prijoritari zastavno pravico nad nepremičnim družbenim posestvom.

Banke in podobni denarni zavodi se bavijo tudi s tem, da hišnim in zemljiškim posestnikom posojujejo denar, in sicer

proti zastavitvi nepremičnega posestva (hiše, zemljišč itd.). Zneske, ki jih denarni zavod potrebuje za take posojilne kupčije, se dobé z izdajanjem in prodajo zastavnih listov. Taki zastavni listi imajo opombo, da denarni zavod, ki je zastavni list izdal, za vsoto, katera je navedena v listu v zemljiški knjigi, hipotekarično jamči. Hipoteka izvira iz grškega in pomeni jamstvo. Denarnemu zavodu se torej pripusti na posestvu dolžnega zemljiškega posestnika zastavna pravica; ta pravica se vpiše v zemljiško knjigo, ki leži v nekem oddelku okrajne sodnije. (Ravnotaka je tudi gori omenjena zastavna pravica, ki jo imajo prijoritari napram družbi.) Dolžnik ni primoran plačevati samo obresti za svoj dolg, ampak od leta do leta tudi dele dolžne vsote. S tem je omogočeno denarnemu zavodu, ki izdaja zastavna pisma, da izpolnjuje obveznosti do lastnikov zastavnih listov. Kupčije z zastavnimi listi in hipotekami stoje torej v neposrednem prometu. Zaradi njihove varnosti in dalj časa trajajoče dobre naložitve premoženja so zastavna pisma priljubljena naložena glavnica.

Tudi zastavljavnice so denarni zavodi. Dajejo mala posojila proti zmernim obrestim. Kot zastavnino vzamejo majhne predmete, kakor ure, prstane, oblačila, pohištvo itd. Te zastavnine se zaradi priročne velikosti imenujejo **priročne zastavnine**, tudi **premične** ali **ročne zastavnine**, dočim so druge zastavnine **nepremične**. Na zastavnem listu je navedena zastavnina in izposojeni znesek. Če se posojilo ne vrne pred dnem, ko zapade, je zastavnina zapadla. Zastavljavnica jo kupi in iz izkupička se zavod vzdržuje.

Žrebne vrednostne papirje, ki jih kratko imenujemo **srečke**, izdajajo država ali pa privatne družbe. Glavnica se odplačuje na ta način, da se dolžna pisma drugo za drugo izžrebajo. Tako se njih število zmanjša, ker izžrebana pridejo iz prometa. Poleg polagoma se vršečega izžrebanja se še neizžrebani vrednostni papirji dalje obrestujejo. Pri tem odplačevanju (žrebanju) za pokritje dolga se ne razdeljuje znesek, ki ga je vsak posamezni lastnik srečke odplačal, na isti način; kajti na posamezne srečke odpadajo znatni zneski, večja množina pa se izžreba z istim zneskom, na katerega se srečka glasi. Govori se o **dobitkih** in **praznih številkah**. V splošnem ne svetujemo prihranjenega denarja nalagati v srečke.

Pri ustanovitvi delniških (akcijskih) družb skrbi mnogo oseb, da se zbere potreben denar. Kdor da denar za ustanovitev take družbe, je upravičen do deleža od morebitnega dobička pri podjetju. Dokazilna listina potrjuje vplačilo deleža,

imenuje se **delnica** (akcija; lastnik take delniške listine je **delničar**. Delnice so **špekulacijski papirji**, služijo torej **špekulaciji**, to je dejanju, ki stremi za tem, da doseže dobiček z razliko med cenanim nakupom in drago prodajo. Dočim je pri drugih vrednostnih papirjih donos trden, omahuje pri delnicah, in ga imenujemo **dividende**.

Proti založitvi vrednostnih papirjev ali prenosu hipoteke daje vsak denarni zavod **predujme**. Če se izposojevalec zdi blagajni za predujme popolnoma varen, ako njegov denar trden leži v surovem blagu, strojih itd., se mu da tudi **nepokriti kredit**, seveda proti plačevanju običajnih obresti. (Dalje.)

Obrtniki! Vaše glasilo je »Jugoslovanski Obrtnik«! širite naš list med svojimi tovariši in prijatelji! Pridobivajte mu novih naročnikov! Naj ne bo slovenskega obrtnika, somišljenika V. L. S., ki bi ne bil naročen na svoje stanovsko glasilo!

Družabni ustroj preteklih časov.

»Časi se spreminjajo in mi se spreminjamo z njimi«. Ta stari pregovor pač ni nikjer bolj upravičen kot v zgodovini državnih slojev ali stanov. V pradavnih časih se je po rojstvu in posestvu razlikoval svobodni plemič od preprostega svobodnika in oba zopet od nesvobodnega človeka (tlačana, nevoljnika, nesvobodnika ali suznja), ki ni imel nikakega posestva in bil od svojega gospoda tako odvisen, da ga je ta lahko daroval ali prodal, kakor je hotel. Tako se n. pr. glasi v listini, tainta posestnik je daroval toliko in toliko oralov in toliko in toliko nevoljnikov ali tlačanov tej in tej cerkvi; tudi stoji v pogodbi, da je plemič prodal sosedu toliko in toliko zemlje z določenim številom tlačanov. Ravno tako se je že prigodilo, da so pri delitvi posestva priznali polovico naseljenih nevoljnikov enemu, drugo polovico drugemu gospodarju.

Število prostih ali neodvisnih kmetov v prvotnem smislu, to se pravi: takih kmetov, ki so imeli lastno zemljo in niso bili obvezani do posebnih tlačanskih del, tembolj pada, čim bolj stopamo v srednji vek. Svobodni plemič je izkušal dobiti službo pri cesarju, pri deželnem knezu, ali pri visokih cerkvenih dostojanstvenikih, nadškofih, škofih, opatih itd., ki so mu dali posestev in večjih pravic. Podelili so mu, kakor pravimo zemljo v »fevd«. In preprosti svobodnik je isto napravil pri cerkvenih ali plemenitih posestnikih; kajti mnogokrat ga je k temu prisililo uboštvo. Življenske potrebščine so se podražile in državni dolgovi so rastli. Gospod pa je svo-

jega podanika varoval in ga preskrbel z večjim posestvom; tako je lažje nosil javna bremena, n. pr. vojno službo in davke. Tako je postala služba za družabno in stanovsko razredbo večje važnosti kot pa rojstvo, kajti v knežji ali gosposki službi je tudi služabnik ali fevdnik najvišjih slojev mogočen in ugleden. Ker so se pa te službe podedovale, je služno plemstvo postalo plemstvo po rodu, kakor prvotni svobodniški plemiški stan.

Služba in poklic ali opravilo so v ozkem stiku. Najprej sta bila dva poklica: posvetni in duhovni. Tako imamo že od pamtiveka poklice dvojnega razreda; lajke ali posvetne stanove in duhovnike. Lajki so se delili v tri razrede. Najprej so oni, ki obdelujejo v potu svojega obraza svoje polje in opravljajo nižjo vojaško in vojno službo, to je kmetijski stan. Nato zadenemo na obrtnika in trgovca, ki živita v obzidanih krajih, najprej v grafovih, potem v mestih — zato se imenujejo »meščani«. Obrtnik in trgovec, ki se pečata z obrtjo in trgovino, spadata k meščanstvu ali srednjemu stanu. Slednjic so tu še plemiči po krvi in službi, ki so poklicani, da zastopajo pravice dežele kot deželni stanovni, na drugi strani pa upravljajo službo kot deželni dostojanstveniki in knežji uradniki, n. pr. službo deželnega glavarja, deželnega maršala, deželnega komornika, ali knežjega točaja, stolnika, komornika, maršala itd. Tem trem glavnim stanovom se koncem 16. stoletja, ko so uvedli stalno vojsko mezdnikov in pozneje rekrutiranih armad, pridruži četrti stan, vojaški stan.

Pretežno večino kmetijskega stanu so tvorili oni nesvobodniki in tlačani, ki smo jih omenili zgoraj; toda tudi obrtni in trgovski stan ali meščanstvo prvotno ni bilo svobodno, kajti v prvih početkih je imel vsak knežji dvor, vsako plemiško gospodarstvo, vsak samostan svoje podložne nesvobodne delavce in trgovce, torej obrtnike, ki so bili nevoljniki. Polagoma so se pa zbrali obrtniki okoli gradov deželnih knezov, si pridobili od gospoda vedno več pravic in svoboščin ter tako tvorili v vedno rastočem blagostanju stan s posebnimi predpravkami, ki se je počasi izpremenil v svobodni meščanski stan v obzidanem ali utrjenem kraju. Zato pravi stari nemški pregovor: »Med meščanstvom in kmetom je samo zid z ometom«, in drugi: »Mestni zrak — svoboden dih«. In radi tega je šlo vedno več ljudi z dežele v mesto, da bi postali svobodni in samostojni hišni gospodarji.

V srednjem veku je imel vsak stan svoje pravo, svoje lastne zakone; potemtakem ni bilo enakopravnosti pred zakonom. Celo vrsto opravil in obrti so smatrali za nečastna. In to ne samo rablja in

konjederca, temuč tudi pastirja in ovčarja. »Konjederec in ovčar — dva brata — en par« se glasi nemški pregovor. Ravno tako so zaničevali gledališke igralce ali godce, burkeže, glumače in komedijante. Še v 18. stoletju so tupačam smatrali igralški stan za »nečasten stan«. Mitničarji in dacarji niso bili na dobrem glasu; grobokop, nočni čuvaj, eksekutor in birič so bili ljudje manj vredne vrste. Celo padarja, brivca in vrvarja (ker je pletel vrv za rablja) so imeli za ljudi brez časti. Ako je bil kdo obešen, so dejali: »Poročil je vrvarjevo hčer.«

Seveda ne smemo pozabiti, da je bilo med gledališkimi »igralci« in glumači mnogo sodrge; ker so tak poklic imeli za nečasten, se ga je izogibal vsak častiželjen človek. Tako razumemo tudi cesarski patent iz leta 1597. proti »igralcem, banditom in drugi sodrge brez službe«. Toda ta predsodek je veljal še dolgo potem, ko je bil zakon o nečastnosti in brezpravnosti tega stanu razveljavljen.

Kakor so bili nekoč družabni in stanovski sloji ostro ločeni drug od drugega, tako je bila vsakemu predpisana tudi določena noša. Iz tega izvirajo številne določbe deželnih knezov o oblekah, ki jih zasledujemo v 16. stoletju. Obleka je označala stanovsko stopnjo. Po naredbi za obleko iz leta 1671. je bilo osem razredov. Istočasno s temi naredbami so se borili zakoni deželnih knezov proti razkošnosti in zapravljanju. Predpisovali so namreč, koliko skled ali jedi sme priti ob gotovih praznikih na mizo meščana, kmeta itd., katerega lepoticja ne sme žena nositi in drugo.

To se nam seveda čudno zdi. Dandanes se nobena naredba ne briga za obleko, izvzemši uniformo in uradno obleko; noben predpis ne krati izdatkov. Vsak lahko razpolaga s svojim po lastni volji; vse se prepušča lastnemu preudarku in sodbi družbe. Toda nekoliko je vedno kolikor toliko še v veljavi oni stari pregovor: »Obleka naredi človeka«.

»Jugoslovanski Obrtnik« se naroča pri »Jugoslovanski obrtni zvezi« v Ljubljani, Sodna ul. 11, kjer posluje tudi obrtno tajništvo V. L. S. Obrtniki, obračajte se v vseh zadevah na osrednjo Zvezo in dopisujte v svoje glasilo.

Davki.

Pritožbe o davčnih bremenih so v življenju državljanov zelo pogoste. Izdatke občutimo zmerom kot breme. Od sadov svojega dela, kupčije in premoženja nihče ne da rad. Brez teh izdatkov bi bil pa obstoj države resno ogrožen. Kaj pa je država? Ona pravzaprav tvori mogočno dru-

žino, družbo ljudi, ki je spojena po jeziku, izvoru itd. Če so že v majhnem hišnem gospodarstvu potrebni prejemki in izdatki, koliko bolj v državi. Kjer se jih več združi v en namen, se mora posameznik deloma odreči svojim pravicam in prevzeti — obveznosti napram drugim, napram skupnosti. Te medsebojne obveznosti in pravice določajo zakoni; poklicani ljudje skrbijo, da se ljudje zakonov drže. Imenujemo jih gosposka, vlada, oblast. Poedinec jim mora biti pokoren, in se podvrediti obstoječim odredbam in zakonom. To zahteva tudi vera. »Dajte cesarju, kar je cesarjevega!«

Obstoj države je nemogoč brez neprestanega delovanja. Vrše se nove naprave, prometna sredstva se pomnožujejo in izboljšujejo, sklepajo se novi zakoni in pazi se, da se isti izvršujejo. Država skrbi za izobrazbo svojih državljanov. V varstvo pred tujim nasiljem vzdržuje, dopolnjuje in izpopolnjuje vojno silo. Vsi ti državni posli požrejo neizmerno svote. V glavnem se pokrijejo s prisilnimi doneski, ki jih država nalaga državljanom v določeni meri. To so davki. Zahteva prispevkov je pravična. Ker torej obstoja država iz celokupnosti državljanov, mora pač vsak svoj del prispevati za izdatke. Plačevanje davkov je torej dolžnost.

Ali nudi država obdavčenemu tudi koristi? Nihče ne more dvomiti. Pomislimo samo na varnost lastnine, na zaščito pred krivico in zatiranjem, na povzdigo trgovine in prometa in vsakemu bo jasno, da ima vsak posameznik korist od tega. Mi sicer malo zapazimo te prednosti, ker smo jih vajeni že od mladih nog. Toda prav posebno nam padajo v oči, če primerjamo posamezne države. Dočim se je n. pr. v Rusiji prav malo storilo za ljudsko izobrazbo in za povzdigo kulture, dočim ni bilo tam ne dobrih postav niti se niso obstoječe izvrševale in so podložniki bili izročeni milosti posameznih uradnikov, se pri nas vrši vse v postavnem delokrogu in redu.

Še drugo korist državnih izdatkov in v to potrebnih davkov moramo omeniti. To je kroženje kapitala; če bi ne bilo države ali bi lahko izhajali brez izdatkov, bi denar ne prišel v promet in trgovina in obrt bi zelo padla. Kar država prejme, tudi izda, torej služi za to, da spravi večji kapital v promet. Ako bi obrtnik ne plačeval davkov, bi si sicer prihranil malo vsotico, toda njegov zaslužek bi bil znatno manjši.

V prvi dobi človeštva si je moral posameznik vse potrebščine za življenje sam pripraviti. Danes je to drugače in boljše. Poljedelec seje žito, redi živino, rokodellec skrbi za hišne potrebščine, zdravnik za zdravje, prodajalne nam nudijo blago. Eden

dela za drugega, vsak vrši nekaj koristnega. Država pa je oni činitelj, ki vse to urejuje in vzdržuje. Tako dobivajo uradniki plačo iz dajatev poljedelcev, rokodelcev itd., prvi pa morajo svoje potrebščine s prejetim denarjem plačati zadnjim; potemtakem torej ni nič drugega kot kroženje denarja iz roke v roko.

Toda ali ne presega davki naših moči? To bi bilo res, če bi naše imetje res zelo trpelo radi tega, če bi nam radi dajatev ne bilo več mogoče kriti potrebščin za stan in državljanškemu stališču pristojno življenje. Ker bi s tem država sami sebi zmanjšala imetje, bi to bilo zelo nemodro. Toda rastoče blagostanje nam nudi jasen dokaz, da se godi nasprotno. Dočim prispeva dandanes vsakdo svoj del, so težili nekoč davki samo nižje ljudstvo: nekateri stanovi so bili davkov oproščeni.

Pozivljamo vse, ki niste še plačali lista za letos, da to čimprej storite. Stroški za izdajanje lista so tako ogromni, da je obstoj lista mogoč le, ako ga redno plačujete. Položnice za plačilo smo priložili že v 2. štetilki; kdor jo je izgubil, naj blagovoli nakazati znesek po poštni nakaznici. Uredništvo.

Razno.

Regent Aleksander v Sloveniji.

Še so nam v spominu novemberski dnevi predlanskega leta. Po tisočletnem suženjstvu smo zadobili zaželjeno svobodo — Jugoslavija se je rodila; toda novorojenka se je morala tekom poldrugega leta neprestano boriti proti mnogim obrekovalnim sosedom; češ, državna stavba je zidana brez temeljev, brez notranjega edinstva.

Slovenija je trpela, ker ni imela prilike pokazati udanosti domačemu vladarju.

Želja se je izpolnila šele čez poldruge leto. Belo Ljubljano — zastopnico cele Slovenije — je obiskal in se dalje časa v njej mudil naš ljubljani regent Aleksander.

Jugoslavija je zmagala v novembru 1918, Slovenija v juniju 1920, ko je veselo pozdravljala in se udano klanjala svojemu ljubljencu, svojemu prestolonasledniku!

Jugoslovanski obrtniki! Okovi, v katere smo bili vkovani, so odpadli — svobodni smo! Izkazimo se pa tudi vredne te svobode, zastavimo vse naše moči, da se bo novorojenka razcvetela, da bode dika in ponos celega sveta!

Bog živi Jugoslavijo, Bog živi Aleksandra!

Poverjenišvo za socijalno skrb, oddelek za zaščito dece v Ljubljani, želi sestaviti kataster vseh obrtnikov v Sloveniji, ki sprejmejo enega ali več vajencev v uk. Urad za pospeševanje obrti kraljestva SHS v Ljubljani vabi s tem vse obrtnike-mojstre, da direktno na njegov naslov ali pa na poverjenišvo za socijalno skrb, oddelek za zaščito dece, če mogoče že nekaj

mesecev naprej naznanijo vsakovrstno potrebo vajencev ter kdaj in pod kakimi pogoji jih sprejmejo.

Dobava gorivnega špirta. Urad za pospeševanje obrti namerava prevzeti večjo množino denaturiranega (gorivnega) špirta po ceni K 26. — liter. Interesenti-obrtniki naj obvezno prigrasijo svoje potrebščine na naslov Urada za pospeševanje obrti kraljestva SHS v Ljubljani, Dunajska cesta 22, najkasneje do 20. julija t. l. Istotako bo razdelil urad kompletne garniture kopit. Interesenti-čevljarji naj se takoj zgledajo za napuk.

Izložbena okna. Urad za pospeševanje obrti, Dunajska cesta 22, ima v svojih lokalih lepa izložbena okna, v katera bi vzel v razstavo od obrtnikov razne izdelke. Ako želi kateri obrtnikov razstaviti v teh oknih svoje izdelke, naj se obrne ustmeno ali pisмено na navedeni urad, kjer bo prejel podrobnejše informacije.

Zadruga krojačev, krojačic itd. v Ljubljani naznanja, da se vrši pomagalska preizkušnja dne 2. avgusta t. l. ob 9. uri dopoldne v Zadrugi pisarni, Gosposka ulica št. 5. Udeleženci, kateri se hočejo podvreči preizkušnji, naj se prigrase najkasneje do 30. t. m. pri Zadrugi. Na poznejše prigrasitve se ne bo oziralo. Načelstvo,

Sobno slikarstvo. — Sobni slikarji so se morali boriti z velikimi težkočami, da so si preskrbeli iz inozemstva primerne patrone za slikanje. Navezani so bili izključno le na tuje vzorce. Tozadevno se je pričelo med ljubljanskimi slikarji novo gibanje, da bi se slikarji posluževali pri slikanju sob zgoj domačih narodnih motivov. Posebna zasluga gre v tem oziru gg. Božiču, slikarskemu mojstru, in Grebencu, profesorju na drž. obrtni šoli v Ljubljani. Težnjo v sobno slikarstvo vpeljati narodni duh, moramo z veseljem pozdravljati. G. Božič namerava začeti z izdelovanjem slikarskih patronov na debelo. Slikarji, ki se za to interesirajo, naj se blagovolijo obrniti direktno na njega.

Proti špekulaciji z žitom. Izšla je naredba, glasom katere se ne smejo sklopiti kupčije, s katerimi se kupuje kar cela letina posameznika, torej pridelek, o katerem se ne ve, koliko ga bo, niti kako ceno bo blago imelo. Vsaka taka pogodba je neveljavna. Tudi so neveljavne vse pogodbe za žito, ki so bile sklenjene pred 1. julijem in za koruzo vse pogodbe, ki so bile sklenjene pred 1. oktobrom tega leta. S tem se hoče preprečiti razne nerealne špekulacije židovskih veletrgovcev in pa s tem združeno dviganje cen.

Mezde v stavbnih stroki. Med zastopniki delavstva ter podjetniki stavbne obrti in industrije se je sklenilo dne 7. julija t. l. nova kolektivna pogodba, ki ureja delavske mezde v stavbnih obrti za čas od 1. julija do 31. decembra t. l. Pogodba naj velja za vso Slovenijo, v kolikor za okoliša mariborske in celjske zadruge stavbne obrti ne določijo drugače posebni dogovori. V bistvu ostane dogovor z dne 29. marca t. l. v veljavi in sicer do konca leta 1920. Vendar se plačuje na mezde, uveljavljene po navedenem dogovoru, v mesecih julij, avgust in september t. l. še 20 odstotna doklada; počenši s 1. oktobrom t. l.

in do 31. decembra t. l. se računajo zopet mezde po dosedanem dogovoru. Pač pa se je revidiralo besedilo dogovora z dne 29. marca t. l. v nastopnih točkah: 1. najvišje mezde, dosedaj veljavne za Ljubljano, Maribor in za mesta (industrijske kraje) na Gorenjskem, se uveljavijo za industrijske kraje v okrajnem glavarstvu Ljubljana okolica; 2. razpredelnici mariborskih mezd izza dne 15. februarja t. l., ki tvorijo podlago mezd po dosedanem dogovoru, se spreminjevajo ugotovi meza polirja, preračunjena na uro, na K 4.80 — K 6, meza težaka na K 1.90 — K 2.50, meza mladoletnega delavca na 1.30 — K 1.90. V tem smislu se mezde na novo preračunajo. Ministrstvo trgovine in industrije, oddelek v Ljubljani, je dne 8. julija t. l. odobrilo sklenjeni novi dogovor.

Naša valuta nam dela še vedno velike preglavice. Na dan stopa zopet ali 4 za 1 dinar ali pari. Prezgodaj ali prepozno bi bilo pisati o tem vprašanju, katero so domaiega vsi časopisi, seveda vsak po svoje, reševali. Za nas obrtnike pa je važno, kako je rešil to vprašanje »popularni« v demokratsko-socialistični vladi dr. Kramer. Industrijci Slovenije in Hrvatske so napravili v deputaciji poklon do bivšega finančnega ministra g. Ninčiča, naj se vendar to vprašanje reši al pari in ne 4 za 1 dinar. Gospodje industrijci so tudi, kar se jim mora priznati, precej trdo nastopili. Po njihovi ostri zahtevi je finančni minister g. Ninčič odgovoril sledeče: Kaj se jezite nad menoj? Nas je sedem, a vaših ministrov je 9, med njimi tudi dr. Kramer. Zadnji so bili merodajni, glasovali naj bi drugače, sicer bi bil primoran to drugače izpeljati. Iz odgovora finanč. ministra g. Ninčiča je tedaj precej drugačen razvid, kdo nam je vzrok v polomiji gléde valute. Liberalec, samo da pri koritu sedi, glasuje v svoji malomarnosti tudi v škodo celega narodnega premoženja.

Strojne tovarne in livarne d. d. v Ljubljani. Dne 23. junija se je vršil v uradnih prostorih Strojnih tovarn in livarn d. d. v Ljubljani pod predsedstvom veleindustrija g. Vinko Majdiča drugi občni zbor te družbe, na katerem je upravni svet podal poročilo čez obratno leto 1919. V tem poročilu je predvsem omenjeno, da napreduje organizacija in preosnova združenih tovarn tako, da se lahko z upravičenjem računa z vodilno vlogo tovarn v strojni industriji Jugoslavije. Občni zbor je sklenil, da se zviša akcijski kapital od 15 na 25 milijonov, in sicer za enkrat za 5 milijonov, torej na 20 milijonov. Nadaljnja zvišanja naj slede v doglednem času. Čistega dobička je izkazala družba za leto 1919 635.392 kron 82 vin., od katerega se izplača delničarjem 6% dividenda. Ostanek se je deloma razdelil v dobrodelne namene na sledeči način: Penzijski fond uradnikov je dobil 50.000 kron, fond za onemogle delavce Strojnih tovarn in livarn d. d. 60.000 kron, za Jugoslovansko Matico je bilo votirano 5000 kron, za akademsko menzo 1000 kron, za mestne reveže 1000 kron, za društvo za varstvo vajencev 5000 kron, za »Domovino« 2000 kron, za otroško zavetišče 1000 kron, za Vincencijsvo in Elizabetno konferenco po 1500 kron. Na novi račun se prenese 35.152 kron 30

vinarjev. Račun bilance kaže sledeči sestavek: **Aktiva:** Blagajna 1869 K 75 vin., dolžniki 4.522.169 K 72 v, subskripcijski račun 7.933.500 K, nepremičnine 3.261.572 K 37 v, premičnine (stroji, orodje) 1.761.717 K 38 v, zaloge (surovine in fabrikati) 2.919.109 K 36 v, skupaj 20 milijonov 459.938 K 58 v. — **Pasiva:** Delniška glavica: I. emisija 6.000.000 K, II. emisija (paricipira na dobičku od 1. jan. 1920) 4.000.000 K, rezervni zaklad 2 milijona 831.264 K 38 v, upniki 6.993.281 K 38 v, čisti dobiček 635.392 K 82 v, skupaj 20.459.938 K 58 v. — Letno poročilo kaže, da je domače industrijsko velepodjetje v kljub težavam časa ne samo zadostilo svoji nalogi, ampak tudi vsled zaupanja javnosti, ki se je z velikim zanimanjem udeležila ob koncu leta 1920. druge emisije delnic, okrepilo svoj finančni temelj. Družba si namerava sezidati moderne delavnice in se dvigniti na ta način na višino, ki jo bo varovala pred tujo konkurenco. V ta namen je družba koncem preteklega leta nakupila za več milijonov kron novih modernih strojev za delavnice. Na fabrikacijskem programu družbe stoji vsled preosnove tovarne izdelovanje vodnih turbin, strojev za obdelovanje lesa, pred vsem polnojarmenikov, venecijanskih jarmenikov, skobelnikov, strojev za izdelovanje lesenih cvekov, vpojnjenega pohištva, tračnih žag itd., potem stiskalnic za klobuke, transmisij, ventilatorjev, kovinskih izdelkov, armatur, sesalk, brizgalk, vseh vrst litin, železnih, bronastih in medenih in končno posebne specialitete zvonov iz najfinejšega bronu, katere izdeluje slavnoznan stara zvonarna družba. Iz fabrikacijskega programa pa se je z ozirom na neobhodno potrebno specializacijo v zmislu zgoraj opisanega novega programa izločilo prevzemanje malih reparatur, ki spadajo v delokrog malih obrtnikov. Seveda bodo tovarne tudi v bodočnosti izvrševale popravila lastnih izdelkov.

Naše obrtnike in obrtna društva ter trgovske tvrdke opozarjamo, da ima največji uspeh inseriranje v »Jugoslovanskem Obrtniku«. Svoje somišljenike opozarjamo, da se pri cenjenih naročilih ozirajo pred vsem na inserate našega lista.

Književnost.

Političen katekizem. Ta izvrstna in poljudno pisana knjižica bi morala biti v rokah vsakega našega somišljenika. Podaja izčrpno pojasnilo o političnem položaju in političnih vprašanjih Jugoslavije. Poleg tega obravnava tudi še nekatere druge stvari, ki bi jih moral vsak državljan znati. Segajte pridno po knjižici! Naroča se pri tajništvu SLS, Jugoslov. tiskarna, Ljubljana. Posamezen izvod s poštnino vred stane 6 kron, kdor naroči 20 izvodov, stane posamezen izvod s poštnino vred 5 K; kdor osebno vzame 20 izvodov, stane izvod 4 K 50 vin.

Obrtniki, poslužujte se inseriranja v »Jugoslovanskem Obrtniku«!

Obdelan stavbni les

ležeč tik okrajne ceste pri Medvodah, se proda. — Več u tem se poizve pri: **IVAN PETERNEL, Preska p. Medvodah.**

„Primate tatu!“

Ali ga že imate? Morda želite vedeti vsebino? Taka-le je:

1. Primate tatu!
2. Ali ste prijeli pravega?
3. Perejo sel
4. Pa vendar!
5. Da se razumemo!
6. Dobrota je s'rota.
7. Rešena uganka.
8. Kdaj bo fletno na svetu?
9. Farovž ali oštarija?
10. Štara pesem.
11. Ljudstvo moje...
12. Kje je torej tat?

Knjižica se dobi v Ljubljani v Jugoslovanski knjigarni in v prodajalni Katoliškega tiskovnega društva za ceno 2 K.

Vzajemno podporno društvo v Ljubljani ::

reg. zadr. z omejenim jamstvom., Kongresni trg 19.
Rezervni zaklad nad 500.000 K.

Hranilne vloge se obrestujejo po $3\frac{1}{4}\%$. Posojila na poljubno dobo let. — Osebni kredit 6% proti podpisu zadolžnice ali menice. — Posojila proti zastavi terjatev potom cesije 6% . — Posojila na hipoteke $5\frac{1}{2}\%$ proti podpisu zadolžnice.

Hitra rešitev prošnji!
Uradne ure od 8. do 12. ure.
Prospekti brezplačno na razpolago.

Ljudska posojilnica v Ljubljani

v lastnem domu - Miklošičeva cesta 6
obrestuje hranilne vloge po čistih

3%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja slovenska posojilnica in je imela koncem leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon 100.000 kron rezervnih zakladov.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.

Obrtna centrala v Ljubljani

za obnovitev po vojni poškodovanih krajev, r. z. z o. z.

Sodna ulica št. 11

sprejema naročila za vsa stavbena in druga opremna dela, posebno naročila za večje naprave, kontorje, sole, zasebna stanovanja itd.

oddaja pa tudi v večjih množinah razna dela posameznim članom — obrtnikom. V slučaju potrebe nudi tudi potrebno orodje.

Načrte, stroškovnike in druga tehnična mnenja ob poverbi dela brezplačno.

Obrtno kreditna zadruga v Ljubljani

r. z. z o. z.

v Ljubljani, Sodna ulica št. 11

sprejema hranilne vloge, daje posojila na zastave, odstopne račune, eskomptira menice itd.

Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke. — Sprejema življenjska zavarovanja v vseh kombinacijah.

Tršico (stekaduro)

ima v zalogi po zelo
nizkih cenah

Obrtna centrala v Ljubljani

Sodna ulica št. 11.

Strojno mizarstvo Peter Bizjak

v Spodnji Siški, Gosposvetska cesta 136

prevzema vsa v mizarstvo stroko spadajoča dela, zlasti stavbeno mizarstvo. — Cene primerne, delo solidno, postrežba točna.

Delniška glavnica: K 30,000.000.—.

Jadranska banka

Podružnica Ljubljana

- Centrala:
Trst. Sprejema vloge na knjižice, vloge na tekoči in žiro račun proti najugodnejšemu obrestovanju.
- Podružnice:
Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Metković, Opatija, Split, Šibenik, Zader. Kupuje in prodaja devize, valute, vrednostne papirje itd. Eskontira menice, devize, vrednostne papirje itd. Izdaja čeke, nakaznice in akreditive na vsa tu- in inozemska mesta. Daje predujme na vrednostne papirje in na blago, ležeče v javnih skladiščih; daje trgovske kredite pod najugodnejšimi pogoji.
- Ekspozitura:
Kranj. Prevzema borzna naročila in jih izvršuje najkulantneje.

Brzojavni naslov: JADRANSKA.

Telefon št. 257.

Rezerve: nad K 10,000.000.—.

Pohištvo iz upognjenega lesa je trpežno,



Naročila sprejema tovarna lesnih izdelkov in upognjenega pohištva :: **udobno, poceni.**

I. BAHOVEC nasl.
Duplica, p. Kamnik.

Kompletne oprave za hotele, gostilne, restavracije, kavarne, šole, zavode, gledišča, dvorane i. dr.

Fine z usnjem tapetane garniture za stanovanja. Založniki in trgovci dobe posebne popuste.

GOSPODARSKA ZVEZA

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z omej. zav.

Stalna zaloga poljedelskih strojev: motorjev, mlatilnic, vitljev, slamo- in reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja umetnih gnojil, kolonijalnega in špecerijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekaževalnica klobas.

Lastna zeljarna.

Stavbna pisarna :: IVAN OGRIN

Ljubljana, Gruberjevo nabrežje št. 8.

Prevzema vsa zidarska in druga stavbna dela. Izdaja strokovna mnenja, izvršuje načrte in proračune.

Delo solidno, po primerno nizkih cenah.

Vsakovrstne slamnike

gg. trgovcem in cenj. občinstvu priporoča
FRANJO CERAR, tovarna slamnikov,
Stob, p. Domžale pri Ljubljani.

Karol Majce i drug

čevljarski mojster

Radeckega cesta št. 6

se priporoča za vsa

v čevljarsko stroko spadajoča dela.
Prodaja izgotovljene čevlje in
čevljarske potrebščine.

Čebelni vosek

suhe satine in odpadke sveč

kupuje po najvišji dnevni ceni

J. Kopač, svečar v Ljubljani

Celovška cesta št. 90.